

نقش زنان در جمهوری دموکراتیک افغانستان (دبھی شست خورشیدی)

نویسنده: رفیق فهیمه عریف

وقتی از نقش زنان سخن زده می شود، خاطره ی پیکار جانبا زانه ی آنان: برای برابری حقوق و رهایی از ستم طبقاتی، ایستادن در مقابل انواع تبعیض، کسب حق شرکت در حیات سیاسی و اجتماعی؛ دفاع از آزادی، عدالت، صلح، پیشرفت اجتماعی، دموکراسی... به یاد می آید. در این کارزار سخت، زنان افغانستان نیز سهم فعال گرفته و نقش خویش را با درخشش ایفا نموده

اند. یک سده می شود که زنان افغانستان در روند مبارزه ی سیاسی و صنفی پا گذاشته و در دهه های چهل و پنجاه و شصت خورشیدی بطور فعال وارد میدان شدند و دستاورد های تحسین برانگیز را به ارمغان آوردند. در اینجا، در این نوشته که تنها روی نقش زنان در دهه ی شصت خورشیدی در جمهوری دموکراتیک افغانستان بحث صورت می گیرد؛ از این رو از یادآوری و برشماری موفقیت ها و دستاوردهای زنان و دختران کشور در دوران پیش از آن و در حال حاضر صرف نظر می گردد.

در اصول اساسی جمهوری دموکراتیک افغانستان نقش و جایگاه زنان و دختران میهن بسیار روشن تعریف شده بود که بر بنیاد آن سهم گیری و اشتراک آنان را در زندگی اجتماعی بر جسته ساخت و شمار آنان را در اداره های دولتی، در فعالیت های سیاسی - اقتصادی - اجتماعی - فرهنگی - هنری - ادبی - حقوقی - رسانه ای - در روند آموزش و پرورش، در کارهای انجینیری - بهداشتی - پژوهشی ... چشمگیر و بی پیشینه کرد.

برای نخستین بار در جمهوری دموکراتیک افغانستان بود که سازمان دموکراتیک زنان افغانستان به رهبری دوکتور اناهیتا راتب زاده، از روز هشتم مارچ، روز همبستگی بین المللی زنان جهان به طور رسمی در چوکات برنامه های دولت به شکل شایسته ی برگزاری بعمل آورد؛ اولین همایش سراسری زنان افغانستان را دعوت نمود که در ارتقای نقش آنان در جامعه در خور اهمیت بود و در آن وضعیت زندگی و کار زنان کشور از زاویه های گوناگون بررسی شد. سازمان دموکراتیک زنان افغانستان، سازمان دموکراتیک جوانان افغانستان از ژرفای قلب در راه آگاهی دهی زنان و دختران افغانستان در امر رهایی کامل از قید و بند دست و پا گیر، میراث شوم عقب ماندگی سیاسی - اقتصادی - اجتماعی و مبارزه بر ضد ستم جنسیتی و طبقاتی و انواع تبعیض، همچنان جهت نهادینه ساختن فرهنگ پذیرش برابری حقوق آنان در خانواده، در محیط کار و در جامعه، تلاش پیگیر و ارزنده را در پیش گرفتند. حال به تفکیک بخش های مهم و اشتراک زنان افغانستان در رشته های اقتصاد ملی و در عرصه های اجتماعی و

فعالیت های خلاقانه، در جمهوری دموکراتیک افغانستان بر شماری می گردد.

- **در اداره ی دولت:** در میان کارمندان و کارکنان اداره های دولتی، شماری زیاد زنان در نهاد های اداری، تولیدی، تجاری، تخریکی و خدماتی مشغول کار بودند. صد ها زن به عنوان دانشمند، پژوهشگر، استاد دانشگاه، پزشک، انجینیر، آموزگار، مامور و غیره خدمت می کردند.

در بخش ادب، هنر و فرهنگ، تعدادی از کارمندان علمی و فرهنگی را زنان تشکیل می داد. زنان ادیب، شاعر، نویسنده، هنرمند، بازی کنان سینما و تیاتر، نقاش، کارکن رادیو و تلویزیون در جامعه از احترام ویژه ی بر خوردار بودند که فعالیت آنان به شکل وسیع در پروسه های اجتماعی و فرهنگی تاثیر ارزنده ی را بجا گذاشت. سهم و اشتراک زنان در کارهای اداری، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، رسانه ای، حقوقی، بهداشتی... در این دوره چشمگیر و بی پیشینه بود.

- **در روند آموزش (در مکتب و دانشگاه)** و پرورش شیوه های جدید آموزش و پرورش، زمینه ساز آن گردید تا زنان به طور گسترده در کارهای آموزشی و پرورشی اشتراک ورزند. زنان افغانستان با شرکت خویش در برنامه های منظم آموزشی، بهترین دوران فعالیت خود را تجربه کردند.

در جمهوری دموکراتیک افغانستان برای زنان و دختران افغانستان جهت کسب مهارت های مسلکی، آموزش در مکتب ها و دانشگاه ها شانس بیشتر داده شد. صدها دختر در رشته های گوناگون در داخل افغانستان و بیرون از مرزها در کشورهای سوسیالیستی، امکان آموزش دانشگاهی را دریافت کردند و به شمار آموزش دیدگان زن افزایش چشمگیری بعمل آمد و از میان زنان کادرهای اقتصاد ملی به جامعه تقدیم شد. دختران بیشتر از نیم دانشجویان را تشکیل می داد. زیادترین آموزگاران مکتب های ابتدایی و کلیه مکتبهای دختران در سراسر افغانستان، زنان بودند.

- در پروسه ی سواد آموزی: در جمهوری دموکراتیک افغانستان، جنبش سواد آموزی و پیکار با بیسوادی، همگام با رونق بخشیدن به فعالیت های بارور اجتماعی و فرهنگی به راه انداخته شد. صدها هسته ی سواد آموزی در سراسر افغانستان وجود داشت که در تشکیل و پیشبرد جریان آموزش در آن ها، زنان به طور مستقیم سهم و نقش داشتند.

زنان بارسالت افغانستان در بدترین شرایط کورس های سواد آموزی را در شهرها و روستاها برگزار می کردند و آنها را زنده نگه می داشتند.

- در کودکان ها و شیر خوار گاه ها: در جمهوری دموکراتیک افغانستان، کودکان ها و شیر خوار گاه ها (برای مادرانی که در اداره های دولتی و نهادهای تولیدی و اجتماعی و فرهنگی کارمند و کارکن بودند) و محل زیست وجود داشت. در شبکه های کودکان ها و شیرخوارگاه ها شمار زیادی از زنان و دختران کار می کردند و مامور دولت بودند.

- در پرورشگاه وطن: در این نهاد دولتی کودکان و نوجوانان (دختر و پسر) یتیم و بی سرپرست و فرزندان افسران جان باخته در نبرد با دشمنان مردم، نگهداری می شدند، آموزش می دیدند و پرورش می یافتند. شمار زیادی از زنان در این نهاد مصروف خدمت بودند. برخی از زنان بیوه ی افغانستان که فرزندان شان در پرورشگاه وطن بودند، به مثابه ی نان آور خانواده در اداره های دولتی جذب کار می شدند و در فعالیت های اجتماعی سهم می گرفتند.

علاوه بر مطالبی که در بالا بر شمرده شد، در جمهوری دموکراتیک افغانستان در سراسر کشور کلپ های زنان ایجاد گردید که به خاطر بلند بردن سطح دانش مسلکی زنان و سهم گیری پویای آنان در فعالیت های اجتماعی و تنظیم اقتصاد خانواده و در مبارزه با بیسوادی، نقش مهمی را ایفا نمودند. اعضای سازمان دموکراتیک زنان افغانستان از خانواده های شهدا و معلولین دیدن بعمل می آوردند و خواسته ها و مشکلات آنها را با نهادهای

دولتی شریک می ساختند که به آنها در چوکات قانون و حدود امکان رسیدگی صورت می گرفت.

در پایان بایسته ی گفتن است که اشتراک زنان در ایجاد تشکل های صنفی و اجتماعی و سهم آنان در کار های خلاقانه ی ادبی-فرهنگی-پژوهشی و اجتماعی و پیوستن آنان در پروسه ی محو بیسوادی، در جمهوری دموکراتیک افغانستان انکار ناپذیر است.

مجموعه مقالات زنده یاد رفیق داکتر اناهیتا راتبزاد از جریده پرچم
ناشر ادیشه های دموکراتیک خلق افغانستان